

služevati in ne gledati kako tujec z našimi denarji gospodari.

Kake pravice pa nam podajejo okrajni zastopi? Jaz omenim le eno, katera je za nas Slovence na Štajerskem velike važnosti. Okrajni zastopi namreč volijo iz svoje sredine može v okrajne šolske svete. Do zdaj so skoraj povsodi imeli večino nemškutarji v okrajnih šolskih svetih, zdaj pa ni več tako. Tako postavim imamo Slovenci v Ljutomeru že več let večino v okrajnem šolskem svetu, zdaj tudi v Ptuj, prihodnje zadobe tudi v Ormoži, Gornjej Radgoni itd.

Okrajni šolski sveti pa imajo v učiteljskih zadevah moško besedo govoriti, brez dovoljenja okrajnega šolskega sveta se ne sme v nikakoršnjem okraji narediti šola osnovana od nemškega „šulfereina“.

Dalje volijo okrajni šolski sveti iz svoje sredine tako imenovane nadzornike (Ortsschulaufseher). Ako je tedaj slovenski okrajni šolski svet, izvoli samo slovenske nadzornike. Ti pa lahko na učitelje pazijo, posebno na take, kateri „šulfereinove“ groše jemljejo.

Na taki način tedaj „nemškemu šulfereinu“ njegovo „delovanje“ pri nas priporočimo. Marsikedo bi pa mislil, da tu ali tam ni moči večine v okrajni zastop dobiti.

Res je, da je to prav težavno, kajti volilni redi v Avstriji so le na korist Nemcem, ker oni so jih ustvarili in so le za se skrbeli. Toda dobre volje je treba in tako se da marsikaj doseči ali vsaj hudo zabraniti. Urbanec.

Gospodarske stvari.

Kako po zimi govejo živino krmiti.

II. Znamo, da je živalski naravi najbolj prikladna in priležna hrana seno. Ker je pa le malo kmetovavcev, ki bi mogli z samim čistim senom svojo živino skozi zimo rediti, je toraj treba kmetovavcu misliti, kako svoji živini tako krmo priiskrbi, v kateri so iste snovi, katere so v senu, kolikor mogoče v največi meri najti. Poglaviten nadomestek sena je pa slama, ki se je povsodi tam, kjer se prideluje zrnje, v precejšnji obilici nahaja. Slama je za pokladanje skozi in skozi sposobna. Treba je le, da žival poleg slame tudi še take hrane dobiva, ki imajo več beljakovine v sebi, kakor je ima slama sama za se. Kajti le tako bode mogoče vlakno, katero se nahaja v slami, tudi do zadnjega izvleči in porabiti. Posebno dobra za pokladanje je razna stročja slama, bolj mehka slama jarega žita, pleve itd.

Če se le sama slama živini poklada, ima to le slabe nasledke. Živali namreč ne morejo dan na dan toliko same slame povžiti in prebaviti, da bi si iz povžite slame same za živ-

ljenje potrebnega proteina iz nje izvlekle in naredile. Če se slama z senom in deteljo pomešava, je nasledek tudi le srednji.

Nasproti temu bodo pa nasledki toliko povoljniji in ugodnejši, kolikor v bolj pravem razmeru stoji množina vsega vlakna v slami z hrano krepotnico ali močnico, ki se živini poklada. Krompir ali pesa krmnica z rezanjem pomešana najprej in najboljše seno nadomestovati more. Če se taki klaji še nekaj otrobov ali krupe, prge ali pivnih tropin primeša, ostala bode živina dobro rejena in bode kmetovalcu tudi dobiček prinašala.

Po potu daljših skušbah se je zasledilo, da sol tudi velik vpliv na rejo živine imade. Sol namreč ne le dela živino jedično, t. j. da rada je, ampak pomnožuje tudi prebavne soku v živinskem želodcu. Če se živini polagajo ostanki iz žganjarij ali olarij, ki nimajo solnih delkov v sebi, morajo se osoliti, da jih živina sebi in lastniku v korist povživa. Glavna naloga umnega kmetovavca in živinorejca je toraj ta, da izbere in sestavi svoji živini tako hrano, ki živalim vse one snovi podaja, katerih potrebuje, da more vse to, kar je več hrane, česar ravno ne potrebuje v življenje, spreobrniti v mleko in meso. Pri krmljenju bode skrben kmetovalec tudi na to gledal, da kolikor mogoče živalim krmo spreminja. Naj se jim toraj poprej rezane krme položi in potem še le cele krme, da se živina tako primora krmo dobro prežvekovati in skoz in skoz z slinami premočiti.

Določen čas krmljenja ali kakor tukaj pravijo razne „calje“ se mora točno držati, ker vsaki nered v tem oziru na živino škodljivo vpliva. Dobro dene živini, ki je vedno v hlevu, če se vsaj po dvakrat na dan k kakemu studentu ali na kak potok napajat žene. Sem ter tje imajo pohvalno navado, da živini suho klajo poparijo, kar je mnogo prebavnejšo delo. S poparjeno klajo ali parjenjem so sem ter tje lepe nasledke dosegli. Seveda stoji parjenje nekoliko truda in tudi več potroškov in je ovira, da se ne more prav povsod udomačiti.

Poleg krmljenja ima tudi še postrežba velik in vgoden vpliv na prospevanje živine. Snažnost, pogosto štrigljanje in krtačenje, obilno suhe stelje vse to pomaga, da ostane živina zdrava in rejena. Namen živinorejce ne more kateri drugi biti kakor ta, da se pokladana krma kolikor mogoče dobro povrednostuje. To pa je takrat prav mogoče, če se živini taka krma poklada, o kateri gre pričakovati, da se po nji pravi namen živinorejce doseže in živali kolikor mogoče največ dobička dosežejo.

Hmeljarstvo.

III. Kako se naj hmelj sadi. Ker hmelj veliko let na enem mestu obstoji (20—

30 let) in ker največ denarja in skoraj tudi dela stane in ker od njega največ dobička pričakujemo, poiskati moramo tudi 1. najboljšo zemljo, ktera je dosti globoka in 2. ktera ni spodaj mokrotna, ampak da vodo dalje oddaja, da se radi tega boleznih v koreninah ne izcimijo, ktere so za hmelj škodljive. 3. Naj bode taka lega, ktera je proti silnim vetrovom zavarovana, da nam ne podira rant, ne odvija in lomi preveč hmeljevih zrastkov, kteri nam dosti dela pri vezanji narejajo in manjše pridelke povročujejo.

Bolj ko hmelj mirno raste, lepše sok po njem teče, rastlina se dobro razvija in rodi obilnejše cvetja.

4. Hmelj raste v vsaki zemlji: v pesku kakor v ilovici in puhlici. Pa v vsaki zemlji ne da enakega pridelka! Najboljša je puhlica, ktero tudi najlože obdelujemo, in naplavljen zemlja, ktera ima v globini še obilo redilnih snovij od vode naplavljenih. Take zemlje se nahajajo po dolinah, kjer je v davnih časih voda tekla. Po gričih vže ni več tako dobra, ker tam se nahaja uže le bolj izzebljena zemlja, kteri ploha dosti gnoja odnaša v nižavo. Poglavitna reč je, da je zemlja v stari moči, da ni izsezana, ker to veliko upliva na cvetje in fino blago.

Zemlja, ktera se je za nasaditev odločila, naj se (pa nje ne kaže prej gnojiti) globoko preštiha (26" do 3') tako da pride zgornja, rodovitna na dno, spodnja, nerodovitna pa na vrh (s tremi štih, eden pod drugim, se to zgodi). To delo se upravi najbolje jeseni, da mrz zgornjo mrtvo zemljo predela in rodovitno stori. V tako zrahljano zemljo hmelj svoje čez seženj dolge korenine lahko poganja ter najde naposled spodaj rodovitno zemljo.

Spomladi (konci aprila) pa se zemlja zravna in s klini zaznamujejo vrste in potaknejo tudi za vsako rastlino posebej. Navadno se vsaka rastlina in vrsta sadi narazen po 6' po 5' ali 4'. Kaj pa je najboljše? Menda srednja mera 5' ker izkusilo se je, da se je dobilo iz dveh enako dolgih vrst, kjer je bilo v eni n. pr. 150 v drugi pa samo 120 sadežev enako veliko hmelja, pač pa je bilo s 150 sadeži veliko več dela, več rant potreba in rastline niso mogle tako lepo izrasti in tako lepo cvetje dozoreti, kakor pri bolj redko nasajenih. Pred ko se sadeži (hmeljeve korenine) v po 1 čevelj globoke jamice vtaknejo (ktere se napravijo z lopato od štirih strani), je zelo dobro, da se v nje da lopata mešanega (pretrohnjenega) gnoja (komposta, frišni gnoj škoduje), ker so sadeži prvi čas v nerodovitni zemlji. Na nje se da lopata druge zemlje, tako da še mala jamica ostane, da rahli hmeljevi izrastki lože zemljo prederejo in bolj v vrsti izrastejo. Ko pa so izrastki vže nekoliko dolgi, treba je skrbeti za

priklje (ktere se postavijo tje, kjer so klinci), ali pa se je naredila priprava na drat.

(Dalje prih.)

Konjerejsko društvo je g. Lobeju v Slov. Gradci vzelo žrebca, ker mu je slabo stregel; išče se bolji konjerejec; premiranje konj ne bode vršilo se v Račah, ampak v Mariboru, kder nameravajo tudi konjsko dirko napraviti. Društvo je pridobilo 5 novih žrebcev lepega Savinjskega plemena, (Ervin, Aubry 6, Aubry 8, Dretar 10, Goznik 19).

Trtna uš začne meseca marca gibati se in po korenih trsovem na vzgoraj pomikati brz, ko toplota v zemljo prodre! Kmalu začnejo se ploditi in množiti strahovito. Nad zemljo se tudi začnejo gibati. Jajce na trti pod skorjo izleže mlado uš, ki pa po trti v zemljo vleze. Ako le mogoče, uničimo jajce na trti!

M. Rajšp.

Dopisi.

Od sv. Martina pri Vurbergu. (Šola, župan, pošta, gostija, sodnija.) Nedavno je od ljudske šole v Ptuji nam semkaj domu bil poslan učencec, ki je pa svojo srčnost hitro razodel s tem, da je z velikim kamnom drugega šolarja ranil na glavi, potem pa se grozil, kako bo se gg. nadučitelju in kateketu zgodilo, če se predrzneta ga kaznovati! S strahom lahko vprašamo: „Kaj bo iz tega deteta?“ — Kakor znano, so bile volitve za nove srenjske predstojnike. Pri nas pa so enega prejšnjih predstojnikov hoteli od te častne službe odstraniti. Zato je dobival zaporedoma pisma, v kterih se je grozilo, da bo razun 3 ali 4 hramov cela srenja sv. Martina morala goreti, ako njega zopet volijo. In res, voljen je drug predstojnik, kakor zaupamo, dober narodnjak. Saj pri volitvi je c. kr. komisarju, ki žalibog nič slovenski ni razumel, vže rekel, da bode vse le slovenski dopisoval in želi tudi postave v slovenskem jeziku dobivati. Živel! taki narodni predstojniki! — Iz Ljubljane so mi doposlane se nektere srečke „narodnega doma“. C. kr. pošta v Mariboru mi je to naznanila po nemškem „Aviso“ ali dopisu. Jaz o takih prilikah nemški ne razumim, tedaj sem poslal ono nazaj in zahtevam slovensko naznanilo. A poštni uradnik mi po našem poštnem potu pošlje glas, da moram nemško naznanilo potrditi, sicer bode me pri gospodski in tudi pri škofiji tožili*) in tako k temu prisilili. A s tem še menje ne podpisem in zdaj dobim prijazni pozdrav: naj potrpi in za par dni dobim vže slovenski dopis za potrdilo, kar se je tudi res zgodilo! Slovenci! ter-

*) Tri sto medvedov pa uže vse se upa nad škofijo iti, kakor da bi ta ne imela druga opraviti, kakor po domoljubnih duhovnikih kresati!